

Revīzijas ziņojums “Pašvaldības administratīvā komisija – neefektīvs risinājums administratīvā pārkāpuma procesā”

Par veikto revīziju: vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)

Tieslietu ministrijas viedoklis

Revīzija bija nepieciešama, jo tā ietver aspektus, kas saistīti ar labas pārvaldības principa īstenošanu pašvaldībās, aptverot arī finanšu vadības jautājumus.

Revīzijā izmantotie kritēriji, konstatētie apstākļi un tās secinājumi ir noderīgi, lai vērtētu ne tikai pašvaldību administratīvo komisiju efektivitāti administratīvā pārkāpuma procesā, bet arī citu koleģiālu institūciju darbību.

No administratīvās atbildības politikas skatupunkta revīzija būtu salīdzinoši lietderīgāka, ja sākotnēji plānotās revīzijas "Vai pašvaldības izveidotā administratīvo sodu sistēma ir efektīvs instruments iedzīvotāju interešu nodrošināšanai?" apjoms nebūtu sašaurināts. Pašvaldībās joprojām dominē administratīvā sodīšana, salīdzinot ar nesodoša rakstura piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu. Tipiski administratīvais process ir efektīvāks nekā administratīvā pārkāpuma process. Pastāv šaubas, vai administratīvās atbildības nepieciešamība un pieļaujamība pašvaldībās tiek pienācīgi izvērtēta, līdz ar ko šāda revīzija būtu bijusi ļoti noderīga pirms Pašvaldību likuma pieņemšanas vai pat vēl agrāk.

Jēkabpils novada pašvaldības viedoklis

Pašvaldība uzskata, ka revīzija bija nepieciešama un tā bija jāveic jau Administratīvās atbildības likuma tapšanas laikā.

Daugavpils valstspilsētas pašvaldības viedoklis

Pašvaldība kopumā pozitīvi vērtē veikto revīziju.

Pašvaldības ieskatā revīzija bija veicama pirms stājās spēkā Administratīvās atbildības likums, tādējādi tiktu nodrošināta holistiska pieeja tiesību normas jaunrades procesam, kas, savukārt, korespondētu ar labas pārvaldības principu.

Liepājas valstspilsētas pašvaldības viedoklis

Pašvaldības ieskatā revīzija šādā apjomā bija nepieciešama un tās veikšanas laiks – atbilstošs.

Revīziju veiktajā apjomā atzīstam par pamatotu un lietderīgu gan dēļ pētītās jomas nozīmīguma sabiedrībai, gan dēļ jomas pārvaldības institucionālās struktūras (administratīvo komisiju) šā brīža darbības robežu normatīvās nenoteiktības un darbības efektivitātes pretrunības. Proti, Administratīvās atbildības likuma mērķis ir nodrošināt efektīvu administratīvā pārkāpuma procesu un panākt tiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu piemērojot administratīvo sodu, kas pēc būtības ir ietekmēšanas līdzeklis administratīvo pārkāpumu izdarījušai personai, lai aizsargātu sabiedrisko kārtību, atjaunotu taisnīgumu, sodītu par izdarīto pārkāpumu, kā arī atturētu administratīvo pārkāpumu izdarījušo personu un citas personas no turpmākas administratīvo pārkāpumu izdarīšanas. Šāds likuma mērķis mūsdienīgā pārvaldībā nebūtu saistāms ar administratīvām komisijām, kuru darbības modelis vēsturiski tika veidots ar mērķi iesaistīt sabiedrību pašvaldības darbā, koleģiāli pārkāpējus disciplinējot un vienlaikus paužot sabiedrisko nosodījumu. Administratīvā pārkāpuma procesā ir ietverts “procesuālās ekonomijas princips”, kurš nosaka, ka amatpersona izvēlas un veic procesuālās darbības tā, lai nodrošinātu administratīvā pārkāpuma procesa mērķa sasniegšanu pēc iespējas ātrāk un ekonomiskāk, netieši norādot uz amatpersonas darbību patstāvīgas, profesionālas kompetences specialitātes darba pienākumu ietvarā. Uzskatām, ka šāda apjoma revīzijas veikšana viennozīmīgi ir pamats labas pārvaldības attīstībai, un ir tieši vērsta uz iedzīvotāju interesēm, jo šobrīd pastāvošais administratīvo komisiju darbības modelis nav

ekonomisks un neveicina ātrāku administratīvā pārkāpuma procesa mērķu sasniegšanu. Varam pievienoties Valsts kontroles revīzijā izdarītajam secinājumam, ka administratīvo komisiju koleģiālais darbības modelis administratīvo pārkāpumu procesā vairs neatbilst labas pārvaldības principam, raugoties no procesa ātruma, izmaksu, kā arī pārkāpuma lietu izskatīšanas kvalitātes viedokļa.

Vēlamies uzsvērt, ka Jūsu veiktais revīzijas apjoms ir būtisks informācijai un analīzes procesu atvieglošanai, pašvaldībai analizējot revīzijā pētītās jomas pārvaldību.

Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas viedoklis

Administratīvās atbildības likums nosaka pašvaldības administratīvās komisijas kā vienu no publisko personu iestādēm, kuru amatpersonas ir tiesīgas veikt administratīvā pārkāpuma procesu.¹ Tomēr minētās pašvaldību amatpersonas nav vienīgās, kam minētais likums piešķir šādas pilnvaras. Turklāt pašvaldības saistošajos noteikumos paredzēto sodu piemērošanai administratīvā pārkāpuma procesu veic gan pārējās Administratīvās atbildības likumā minēto pašvaldību iestāžu amatpersonas (piemēram, pašvaldības policijas, būvvaldes vai vides inspekcijas amatpersonas, izpilddirektors), gan arī citas pašvaldības saistošajos noteikumos pilnvarotās pašvaldību iestāžu amatpersonas.² Arī Pašvaldību likumā, kas stājās spēkā 2023. gada 1. janvārī un regulē ar pašvaldību darbību saistītos pamatjautājumus, ietverts regulējums par pašvaldības administratīvo komisiju izveidi, paredzot, ka administratīvā pārkāpuma procesa veikšanai, kā arī likumā “Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem” noteikto uzdevumu izpildei dome izveido pašvaldības administratīvo komisiju vismaz piecu cilvēku sastāvā.³ Kā norādīts likumprojekta “Pašvaldību likums” anotācijā,⁴ “pašvaldību administratīvo komisiju izveide ir tieši saistīta ar jauno Administratīvās atbildības likumu, kas arī stājās spēkā 2020. gada 1. jūlijā, un tajā paredzēto administratīvo pārkāpumu procesa norisi, proti, pašvaldības administratīvās komisijas vai apakškomisijas amatpersonas ir tiesīgas veikt administratīvā pārkāpuma procesu, Likumprojektā ir pārņemts tiesiskais regulējums par pašvaldības administratīvās komisijas un – pēc nepieciešamības – arī apakškomisiju izveidi.” Līdz ar to, ministrijas ieskatā, lietderības revīzija ir veikta atbilstošā laikā – ir pagājis pietiekams laika periods kopš Administratīvās atbildības likuma spēkā stāšanās, lai spētu objektīvi novērtēt pašvaldību administratīvo komisiju kā koleģiālā darbības modeļa efektivitāti administratīvo pārkāpumu lietās. Savukārt par nepieciešamību veikt lietderības revīziju liecina tajā iekļautās pašvaldību aptaujas rezultāti.

Madonas novada pašvaldības viedoklis

Madonas novada pašvaldība uzskata, ka veiktā revīzija bija nepieciešama. Vienlaikus secinot, ka lietderīgāk jautājumu par administratīvās komisijas darbību būtu bijis vērtēt un grozīt 2018.gadā administratīvās atbildības reformas laikā, jo šādas būtiskas izmaiņas administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā pēc savas jēgas iekļautos administratīvās atbildības reformas procesā

¹ Administratīvās atbildības likuma 115. panta pirmās daļas 22. punkts.

² Turpat – 115. panta trešā daļa.

³ Pašvaldību likuma 24. panta pirmā daļa.

⁴ Pieejama:

<https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/B6E6044742C8DEF8C2258699003FE189?OpenDocument>

Par revīzijas secinājumiem: īsumā izklāstīt iestādes/revidējamās vienības viedokli par iemesliem Valsts kontroles konstatētajām problēmām

Tieslietu ministrijas viedoklis

Ir pašsaprotami, ka process, kuru veic koleģiālas iestādes amatpersonas, būs salīdzinoši ilgāks un patērēs vairāk resursu. Koleģiāla lēmumu pieņemšana ir paredzēta citiem mērķiem. Taču revīzijā nav konstatēts pamatojums, ka arī šie koleģiālai lēmumu pieņemšanai vēlamie mērķi tiktu sasniegti vai pat vērtēti, nosakot kompetenci administratīvā pārkāpuma procesā.

Pašvaldību institucionālā sistēma, tostarp, to administratīvo komisiju atbilstoša funkcionēšana, nav Tieslietu ministrijas pārziņā. Tieslietu ministrija uzskata, ka problēmu pamatā varētu būt tas, ka:

- ❖ vēsturiski ir izveidojusies pašvaldību administratīvo komisiju loma administratīvā pārkāpuma procesā, un šī pieeja tiek nekritiski turpināta;
- ❖ pašvaldībās nebija citu iestāžu, kuru amatpersonas varētu veikt pārkāpuma procesu (it īpaši laikā, kamēr nebija izveidota pašvaldības policija);
- ❖ pašvaldības un komisiju amatpersonām ir nevienāda izpratne par tiesību normās noteikto komisiju darbības mērķu un to efektivitātes īstenošanu.

Jēkabpils novada pašvaldības viedoklis

Pašvaldība piekrīt Valsts kontroles secinājumiem – līdzšinējais koleģiālais darbības modelis, lai gan vēsturiski kalpojis sabiedrību audzinošiem mērķiem, mūsdienās vairs nav efektīvs. Pašvaldība uzskata, ka izveidotā sistēma, kurā tiek izskatīti bērnu izdarītie pārkāpumi, ir būtiski jāpārskata un jāpilnveido. Lietu izskatīšana un lēmumu pieņemšana būtu jāuztic institūcijām, kuru kompetencē ir administratīvo pārkāpumu procesu uzsākšana, savukārt gala lēmumu pieņemšanā jāiesaista attiecīgo nozaru speciālisti.

Liepājas valstspilsētas pašvaldības viedoklis

Konstatētās problēmas saistāmas ar nepilnībām likumdevēja un atbildīgo institūciju sadarbības, analīzes un pārvērtēšanas procesos Administratīvās atbildības likuma un Pašvaldību likuma izstrādes procesā, no vienas puses uzskatot, ka administratīvās komisijas nav Administratīvās atbildības likuma regulēšanas priekšmets, savukārt (iespējams) Pašvaldību likuma izstrādes gaitā, administratīvo komisiju institucionālā darbība kā normatīvs pieņemts, balstoties uz atsevišķām Administratīvās atbildības likuma normām, neveicot administratīvo komisiju kā “īpatnēju pašvaldību institucionālu veidojumu, kas vēsturiski saistāms ar padomju tiesībām” darbības un efektivitātes pārvērtēšanas procesu

Madonas novada pašvaldības viedoklis

Attiecībā uz revīzijas secinājumiem, Valsts kontroles konstatētajām problēmām, un to iespējamiem iemesliem varam norādīt, ka administratīvās komisijas, visticamāk, joprojām darbojas vēsturiskās inerces rezultātā, kaut gan piekrītot revīzijas ziņojumā norādītajam, secināms, ka to darbības modelis patiešām ir novecojis, un nav efektīvs risinājums administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā. Iespējams, ka viens no iemesliem, kāpēc administratīvo komisiju institūts līdz šim nav ticis izvērtēts un pārskatīts pēc tā jēgas, ir tas, ka administratīvā komisija tiek uztverta kontekstā ar pārējām pašvaldībā izveidotajām komisijām, kaut gan pēc būtības administratīvā komisija pilda funkciju, kas nav pielīdzināma citu pašvaldībā izveidoto komisiju darbībai. Madonas novada pašvaldības ieskatā, ir pieļaujams atteikties no administratīvo pārkāpumu lietu koleģiālas izskatīšanas, izņemot gadījumus, kad tiek izskatītas lietas par pārkāpumiem, ko ir izdarījuši bērni, jo šajā lietu kategorijā tomēr mēdz būt nozīme tieši komisijas audzinošajai ietekmei, kā arī koleģialitātei, lai nonāktu pie atbilstošākā lēmuma pieņemšanas.

Par revīzijas ieteikumiem: vai Valsts kontroles ieteikumi ir saprotami, un kādas būtiskākās darbības plāno veikt ministrija, lai nodrošinātu, ka Valsts kontroles sniegtie ieteikumi tiks ieviesti.

Tieslietu ministrijas viedoklis

Revīzijas ieteikumi ir saprotami. Tā kā Tieslietu ministrijas loma šajā gadījumā nav noteicošā, jo pašvaldību administratīvo komisiju esība primāri ir pašvaldību institucionālais jautājums, tad Administratīvās atbildības likumā veicamie grozījumi par administratīvās komisijas un apakškomisijas izslēgšanu no to iestāžu loka, kuru amatpersonas ir tiesīgas veikt administratīvā pārkāpuma procesu, vairāk ir redakcionāla rakstura. Tāpat Tieslietu ministrija vērtēs grozījumus nozaru likumos, kas būs nepieciešami saistībā ar kompetences maiņu administratīvā pārkāpuma procesā.

Līdz revīzijas ieteikumu ieviešanai Tieslietu ministrija pievērsīs uzmanību tam, lai, grozot esošās kompetences regulējumu vai paredzot jaunus administratīvos pārkāpumus, pašvaldību administratīvajām komisijai netiktu nepamatoti paredzēta jauna kompetence administratīvā pārkāpuma procesā.

Jēkabpils novada pašvaldības viedoklis

Ieteikumi ir saprotami un tiek uztverti ar pilnu atbildību. Pašvaldība izvērtēs saistošajos noteikumos noteikto amatpersonu kompetenci lēmumu pieņemšanā administratīvo pārkāpumu procesu ietvaros. Tuvākajā laikā tiks veikti attiecīgi grozījumi saistošajos noteikumos, kuros līdz šim administratīvās komisijas kompetencē bija lēmumu pieņemšana administratīvo pārkāpumu lietās, paredzot šīs funkcijas nodošanu attiecīgās nozares amatpersonām, ļaujot tām lēmumus pieņemt vienpersoniski. Pašvaldība apņemas minētos grozījumus veikt Valsts kontrolei iesniegtajā “Ieteikumu ieviešanas plānā revīzijā” noteiktajā termiņā.

Daugavpils valstspilsētas pašvaldības viedoklis

Pašvaldība kopumā pozitīvi vērtē revīzijā izteiktos ieteikumus, kas ir saprotami.

Ņemot vērā attiecīgā jautājuma starpdisciplināro raksturu, objektīvs un pamatots pozitīvo izmaiņu vērtējums ir iespējams tikai pēc attiecīgo ieteikumu ieviešanas. Pašvaldības ieskatā nav pieļaujama analīzes procesa primitivizēšana, jo Valsts kontroles revīzijā sniegtiem ieteikumiem ir savstarpēji integrāls raksturs.

Pašvaldība pateicas Valsts kontroles Piektd. revīzijas departamenta revidentiem par revīzijā ieguldīto darbu un sadarbību revīzijas laikā.

Liepājas valstspilsētas pašvaldības viedoklis

Revīzijas ieteikumi ir strukturēti, pārskatāmi un skaidri uztverami, kā arī revīzijas gaitā izdarītie secinājumi un ieteikumi var dot praktisku ieguldījumu jomas pārvaldības uzlabošanā, palīdzot efektīvāk un atbilstošāk sasniegt administratīvā pārkāpuma procesa mērķus.

Pašvaldība, vērtējot administratīvās komisijas darbības lietderību un efektivitāti, un nonākot pie secinājuma, ka pārmērīgs administratīvās komisijas locekļu skaits nav efektīvs un ir finansiāli nelietderīgs, jau 2024. gada 6. jūnijā lēma par Administratīvās komisijas struktūras maiņu, izveidojot Administratīvo komisiju 5 locekļu sastāvā un Administratīvās komisijas Bērnu lietu apakškomisiju piecu locekļu sastāvā, attiecīgi pēc kompetences nodalot saimniecisko lietu, sabiedriskā miera un tiesiskās drošības administratīvos pārkāpumus no administratīvajiem pārkāpumiem bērnu tiesību aizsardzības jomā. Šādā veidā tika sabalansēta komisijas locekļu noslodze pienākumu izpildē (pašvaldībā komisiju sēdes notiek pēc nepieciešamības darba dienās, to sākums plkst. 17.00.) un vienlaicīgi panākts, ka jebkura administratīvā pārkāpuma lieta tiek izskatīta ne vairāk kā piecu komisijas locekļu sastāvā, kas saskaņā ar Pašvaldību likumu šobrīd ir iespējama minimālā locekļu skaits komisijā. Vērtējot Valsts kontroles piedāvājumu pašvaldībām, laikā kamēr nav notikusi atteikšanās no komisiju koleģiālā darbības modeļa administratīvo pārkāpumu lietās, plānot Komisiju locekļu skaitu, ņemot vērā ziņojumā konstatētās produktivitātes tendences, jāsecina, ka pašvaldība,

ievērojot lietderības apsvērumus, ir patstāvīgi nonākusi pie analogiskiem secinājumiem un tos jau ieviesusi.

Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas viedoklis

Ieteikums ir saprotams, un ministrija to konceptuāli atbalsta, vienlaikus uzsverot, ka pirms esošās sistēmas izmaiņām ir nepieciešams atrisināt jautājumu par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem, kas tika aktualizēts Valsts kontroles 2022. gadā publicētajā lietderības revīzijā “Vai bērnam ar uzvedības problēmām un tā ģimenei ir iespēja saņemt nepieciešamo atbalstu?”.⁵

Valsts kontroles ieteikuma, tostarp ministrijai, ieviešana nozīmē pozitīvas izmaiņas esošajā administratīvo pārkāpumu procesa modelī, to efektīvizējot. Vienlaikus secināms, ka šī ieteikuma īstenošana skar plašu institūciju loku – gan valsts tiešajā pārvaldē, gan pašvaldībās. Veicami apjomīgi grozījumi gan nozaru likumos, gan pašvaldību saistošajos noteikumos, izslēdzot regulējumu par pašvaldības administratīvās komisijas kompetenci administratīvā procesa veikšanā un aizstājot to ar citām Administratīvās atbildības likumā noteiktajām iestādēm vai amatpersonām. Ministrijas ieskatā, šā procesa efektīvā virzīšanā būtiska ir tieši Tieslietu ministrijas, kas atbildīga par administratīvās atbildības jautājumiem, loma, tostarp sniedzot metodiskus ieteikumus iesaistītajām institūcijām, tai skaitā pašvaldībām. Vienlaikus ministrija pauž gatavību līdzdarboties, lai sekmētu šo nozīmīgo pārmaiņu īstenošanu, tostarp saskaņojot Administratīvās atbildības likuma un Pašvaldību likuma regulējumu.

Madonas novada pašvaldības viedoklis

Madonas novada pašvaldībai ir saprotami Valsts kontroles revīzijas ziņojumā sniegtie ieteikumi. No sniegtajiem ieteikumiem, jau šobrīd Madonas novada pašvaldībā, lai nodrošinātu optimālu cilvēkresursu un darba apjoma atbilstību, laikā kamēr nav notikusi atteikšanās no komisiju koleģiālā darbības modeļa administratīvo pārkāpumu lietās, ir noteikts minimālais komisijas locekļu skaits, kas atbilst ziņojumā konstatētajām produktivitātes tendencēm. Madonas novada pašvaldība plāno pārskatīt saistošajos noteikumos administratīvo pārkāpumu lietās noteikto kompetenci un nepieciešamības gadījumā grozīt saistošos noteikumus, nosakot, ka lietas izskatīšanu nodrošina tā amatpersona, kas administratīvā pārkāpuma lietu ir ierosinājusi.

⁵ Pieejama: <https://lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29565-tDPd3bg8aIDq66AllXeeLAFAX8V8UBJr.pdf> (skatīts 14.07.2025.)